

IR spektroskopija

Infrardeč sevanje

$\lambda = 2.5 \text{ to } 17 \mu\text{m}$

$\nu = 4000 \text{ to } 600 \text{ cm}^{-1}$

V tem energijskem nivoju vzbujanja pride do vibracij kovalentnih vezi, zato se infrardeča spektroskopija uporablja za karakterizacijo kovalentnih vezi v molekulah.

IR se uporablja za:

1. ugotavljanja tipa kemijskih vezi
2. pridobivanje nekaterih strukturnih informacij

IR ABSORPCIJA

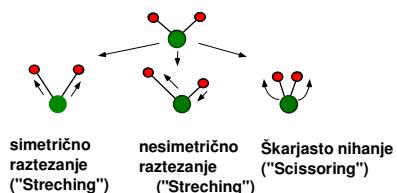
- Energija IR je premajhna za vzbujanja elektronov
- Absorpcija je omejena na **vibracijsko-rotacijske** nivoje
- Za tekočine in trdne snovi je molekulska rotacija omejena, zato so v tem primeru pogostejše vibracije

IR absorpcija

- Vibracije v molekuli določajo:
- Število atomov
- Vrste atomov
- Vrste vezi med atomi

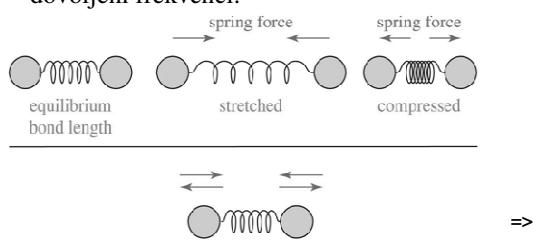
IR spektroskopija je učinkovito orodje za karakterizacijo čistih organskih in anorganskih spojin

IR absorpcija-vrste vibracij

Molekulske vibracije

Kovalentana vez vibrira le pri določeni dovoljeni frekvenci.

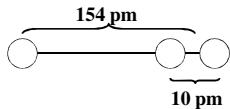
Frekvence raztezanja

Bond	Bond Energy [kcal (kJ)]	Stretching Frequency (cm ⁻¹)
<i>Frequency dependence on atomic masses</i>		
C—H heavier atoms	100 (420)	3000
C—D	100 (420)	2100 ↓ $\bar{\nu}$ decreases
C—C	83 (350)	1200 ↓
<i>Frequency dependence on bond energies</i>		
C=C	83 (350) stronger bond	1200
C≡C	146 (611)	1660 ↓ $\bar{\nu}$ increases
C≡C	200 (840) ↓	2200 ↓

- Frekvanca se zmanjša pri težjih atomih.
- Frekvanca se poveča pri večji energiji vezi.

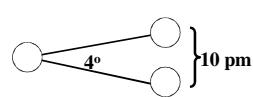
Kakšne deformacije imamo pri C-C vezi?

raztezanje

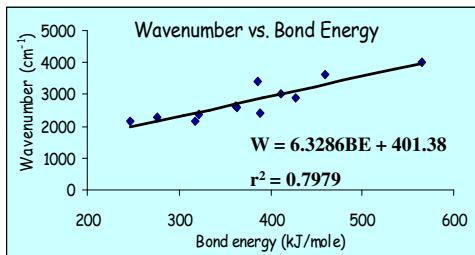
Za C-C vez z dolžino 154 pm predstavlja raztezanje odmak okoli 10 pm od ravnotežja.

upogibanje

Pri C-C-C vezi se kot med vezmi spreminja za okoli 4°. To predstavlja premik C atomov za 10 pm.

Ali je jakost vezi povezana s energijo vibracij?

Matematični opis vibracij

Velja Hookov zakon za harmonično nihalo

$$F = -ky$$

$$\Delta E = h \nu_m = \frac{h}{2\pi} \sqrt{\frac{k}{\mu}} \quad \mu = \frac{m_1 m_2}{m_1 + m_2}$$

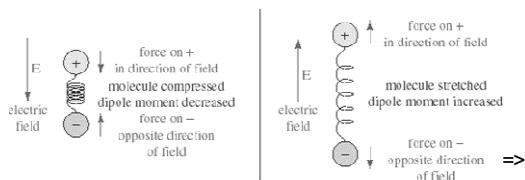
$$\bar{\nu} = \frac{1}{2\pi c} \sqrt{\frac{k}{\mu}} = 5.3 \times 10^{-12} \sqrt{\frac{k}{\mu}}$$

Primer 1

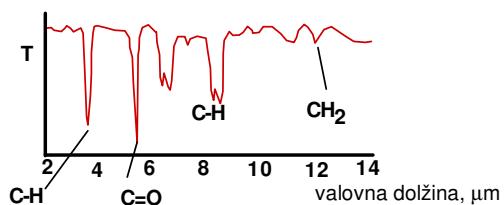
Izračunajte valovno število za absorpcijo C=O vezi kot posledico raztezanja! ($k=1000$ N/m)

IR-aktivne in naaktivne vezi

- Polarne vezi so IR-aktivne.
- Nepolarne vezi in simetrične molekule le malo ali celo ne absorbirajo v IR območju.

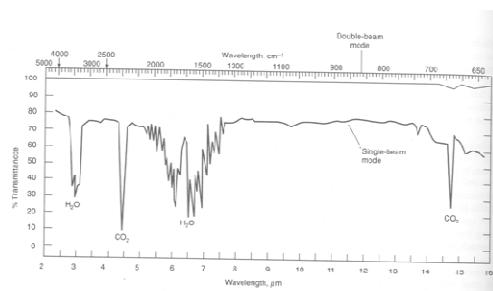

IR-spekter (primer)

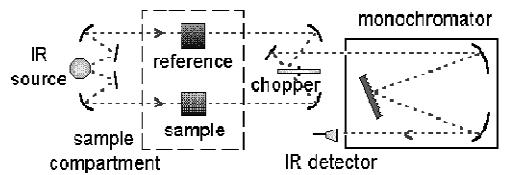

IR absorpcija

Funkc.skupina	val število cm^{-1}	val. dolžina μm
C-H, alifatski	3000-2850	3,3-3,5
C-H, aromatski	3150-3000	3,2-3,3
O-H	3600-3000	2,8-3,3
C=O, aldehydi, ketoni	1740-1660	5,7-6,0
CH ₂ Cl	1300-1200 850-890	7,6-8,2 13,2-14

IR spektrometer

Izvori svetlobe

IR izvori:

Nernstov gorilec – cirkonijev oksid/itrijev oksid
100-20 000 nm (negativen temperaturni koeficient upornosti)
Globar- SiC palica 1200-40 000 nm (pozitiven temperaturni koeficient upornosti)

Laserski izvori (CO_2 laser)

Uporabljamo jih, če potrebujemo visoke intenzitete

Monokromatorji

Prizme:

IR NaCl, KCl

Prednosti:

Omogoča izbiro valovnih dolžin v širokem območju

Slabosti:

Majhna disperzija (ločljivost)

Svetloba prehaja skozi material, zato je omejeno območje valovnih dolžin (absorpcija!)

Uklonske mrežice

IR 10-200 črt/mm

Število vpliva na ločljivost!

Detektorji

Vrste detektorjev:	val. dolž.	Mejena količina	Področje
Termočleni	600-20000	tok	IR
termistorji	600-20000	upor	IR

Prstni odtis molekule (Fingerprint)

- Kvantiziramo vse vibracije v molekuli.
- Dve različni molekuli ne dajate enakih IR spektrov (razen enantiomers).
- Enostavno raztezanje: $1600\text{-}3500\text{ cm}^{-1}$.
- Kompleksne vibracije: $600\text{-}1600\text{ cm}^{-1}$, imenujemo "fingerprint" območje.

IR spektri ALKANOV

C—H vez "nasičena"

(sp^3) $2850\text{-}2960\text{ cm}^{-1}$

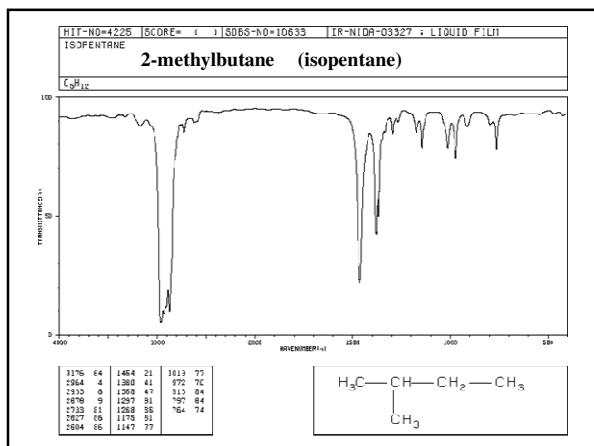
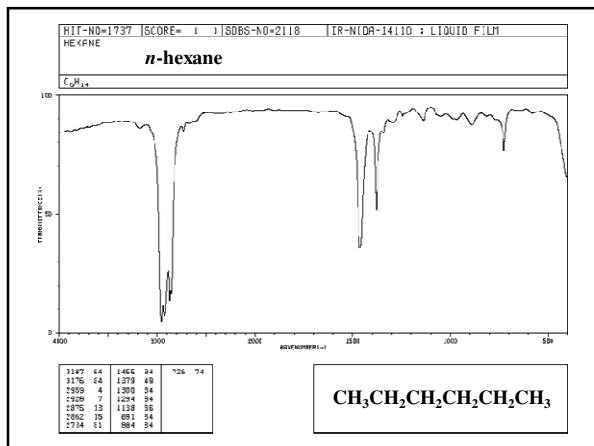
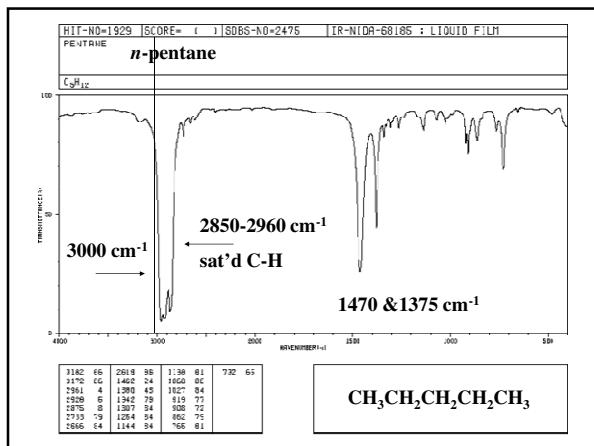
+ $1350\text{-}1470\text{ cm}^{-1}$

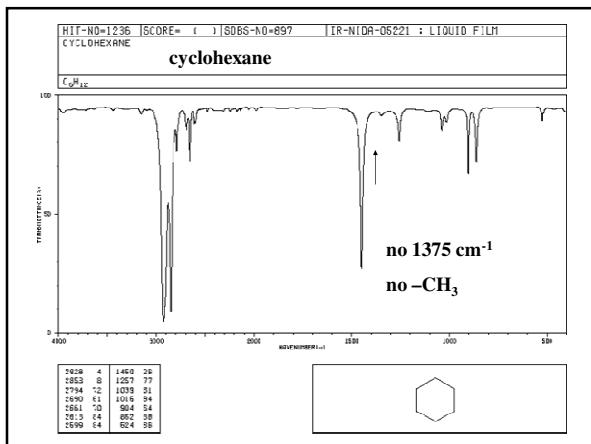
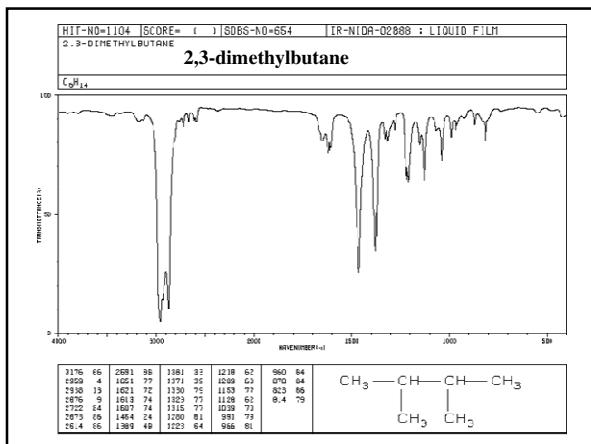
-CH₂- + $1430\text{-}1470$

-CH₃ + " in 1375

-CH(CH₃)₂ + " in $1370, 1385$

-C(CH₃)₃ + " in $1370(s), 1395(m)$

Novejše aplikacije IR spektroskopije

• raziskave in kontrola materialov

(IR spektri se uporabljajo kot prstni odtisi določenega materiala. Ob podobni kemijski sestavi dobimo podobne spektre)

• kvantitativno delo

(IR spektroskopija je nedestruktivna tehnika, ki se lahko uporablja tudi za kvantitativno delo. Kalibracijski modeli so vedno večfaktorski. Uporabljamo lahko multiplo-linearno regresijo (MLR), metodo delnih najmanjših kvadratov (PLS), umetne nevronske mreže (UNM),...)